

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/74

Έν Καισαριανῇ τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου 2026

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 325η

**Θέμα : « *Περί τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης
Τεσσαρακοστῆς* »**

Πρός
τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους
Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τόν Ἱερολογιώτατο Διάκον καί τίς Ὀσιώτατες Μοναχές
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Εύρισκόμενοι ἐντός τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἀπευθύνουμε τήν παροῦσα παραινετική καί προτρεπτική Ἐγκύκλιό μας κατά τό ἔθος γιά νά διεγείρουμε πρῶτα τούς ἑαυτούς μας σέ ἄσκησι καί σέ πνευματικό ἀγῶνα καί στή συνέχεια νά καλέσουμε τούς πιστούς νά εἰσέλθουν μέ προθυμία καί ἔνθεο ζήλο στό “στάδιο τῶν ἀρετῶν”.

Ἡ παροῦσα Ἐγκύκλιός μας χωρίζεται σέ δύο μέρη.

Στό Α' μέρος θά ἀναφερθοῦμε στό γεγονός τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου καί τά διδάγματα πού ἀποπνέουν ἀπό αὐτό γιά τούς πιστούς τῆς Ἐκκλησίας μας, ἔχοντες ὡς βάση τήν μεστή θεολογικά ὑμνογραφία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Στό Β' μέρος δίδονται οἱ σχετικές ὁδηγίες μας γιά τήν πνευματική διακονία τῶν κληρικῶν μας πρὸς τούς πιστούς τῆς Ἐκκλησίας μας κατά τήν περίοδον αὐτή.

Α . Μέρος

Διδάγματα ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

α) Ἡ πα ρ α δ ε ί σ ι ο ς εὐ δ α ι μ ο ν ί α τοῦ π ρ ῶ τ ο υ ἀνθρώπου, εἰς τήν ὁποίαν εὕρισκετο πρὶν πέση. Ἀλλ' ὅπως ἔχομεν εἶπει, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἔπεσε. Αὕτη ἡ πτώσις εἶναι ἡ θλιθερά, ἡ θλιθερωτάτη καί θρήνων καί ὀδυρμῶν ἀξία ἱστορία τῆς πτώσεώς μας. Καί ἀπὸ αὐτὴν ἄς πάρωμεν αὐτὰ τὰ διδάγματα: Πρῶτον ἡ εὐδαιμονία τῶν πρωτοπλάστων. Τὸ ὅτι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, τὸ πρῶτον ἀνδρόγυνον, ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὕα, ἦσαν εὐτυχεῖς, πανευτυχεῖς μέσα εἰς τὸν Παράδεισον, ἀπολαμβάνοντες ὅλων τοῦ Θεοῦ τῶν ἀγαθῶν καὶ μάλιστα

τὴν εἰρήνην καὶ χαρὰν καὶ γαλήνην τῆς ψυχῆς των, ποὺ τοὺς ἐχάριζε ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀναμαρτησία τῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἐζοῦσαν. Καὶ ἀκόμη ἡ εὐτυχία των εὐρίσκετο καὶ εἰς τὴν τελείαν ἔνωσιν τῶν δύο, ὥστε οἱ δύο, «ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων» ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου καὶ «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς του», νὰ ἀποτελοῦν ἓνα σῶμα, μίαν ὄντοτητα, μίαν ὑπαρξιν, μίαν ἐνιαίαν καὶ εὐλογημένην ζωὴν. Τί εὐλογία καὶ χάρις, νὰ μὴ ἔχῃς μέσα σου κακίαν, καὶ νὰ αἰσθάνεσαι παντοῦ τὴν θείαν παρουσίαν μὲ εὐμενὲς ὄμμα νὰ σὲ παρακολουθῇ καὶ νὰ σὲ προστατεύῃ, νὰ εὐρίσκεσαι εἰς πλήρη ἐνότητα καὶ ἁρμονίαν ζωῆς μὲ τὴν γυναῖκα σου καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπόν σου, μὲ τοὺς ἀδελφούς καὶ συνεργάτας σου, μὲ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ παιδιὰ σου! Τί μέγα τί θεῖον δώρημα καὶ ζηλευτὸν κατόρθωμα!

β) Ὁ π ε ι ρ α σ τ ῆ ς. Δεύτερον, ὁ φθόνος καὶ ὁ πόλεμος τοῦ πονηροῦ, ὁ ὄφιν, ὁ διάβολος μὲ μορφήν ὄφεως παρουσιασθείς, ἐχρησιμοποίησε ψεύδη καὶ δολιότητας, διὰ νὰ παρασύρῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ρίψῃ εἰς τὴν παράβασιν καὶ τὴν παρακοήν. «*Τί, εἶπεν εἰς τὴν Εὐαν, ἀλήθεια πῶς σᾶς εἶπε ὁ Θεὸς νὰ μὴ φάγετε ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ποὺ εἶναι μέσα εἰς τὸν Παράδεισον;*». Τὸ πρῶτον ψέμα ποὺ μὲ δολιότητα σερβίρει ὁ πονηρός. Διότι τὸ ἀντίθετον συνέβη. Ὁ Θεὸς εἶπε ἀπὸ ὅλα νὰ τρώγουν καὶ ἀπὸ ἓνα μόνον νὰ μὴ φάγουν. Ἀλλ' ὁ σατανᾶς τὰ διαστρέφει, ἀναποδογυρίζει τὰ πράγματα, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν του. Καὶ τὸν ἐπέτυχε μὲ δεύτερον ὑπουλον καὶ καταδόλιον ψέμα. Ὅταν ἡ Εὐα τοῦ εἶπεν, ὅτι ὄχι, ἀπὸ ἓνα μᾶς ἀπηγόρευσε νὰ φᾶμε, γιατί, ὅταν ἀπὸ αὐτὸ θὰ φᾶμε, θὰ ἀποθάνουμε, ὁ δόλιος ἀπήντησε, «ὄχι, δὲν θὰ ἀποθάνετε. Ἀλλ' ἐπειδὴ ξεύρει ὁ Θεός, ὅτι μόλις φάγετε ἀπὸ τὸν καρπὸν ποὺ σᾶς ἀπηγόρευσε,

θα ανοίξουν τὰ μάτια σας καὶ θα γίνετε καὶ σεῖς σὰν θεοὶ καὶ θα γνωρίζετε τὰ πάντα, γι' αὐτὸ σᾶς εἶπε νὰ μὴ φάγετε». Δηλαδή ἀπὸ κακία, ἀπὸ ἰδιοτέλεια καὶ ζήλεια σᾶς εἶπεν ὁ Θεὸς νὰ μὴ φάγετε καὶ ὅτι θα ἀποθάνετε ἂν φάγετε. Σᾶς ἀπηγόρευσε τὴν βρῶσιν αὐτήν, γιὰ νὰ μὴ γίνετε καὶ σεῖς σάν καὶ κεῖνον θεοὶ ἀθάνατοι καὶ μακάριοι. Φᾶτε, λοιπόν, καὶ θα ἰδῆτε πῶς θα ἐξυψωθῆτε εἰς θείας σφαίρας, μὲ θείας ιδιότητας. Τί ψεύτης, τί δόλιος ποὺ εἶναι ὁ διάβολος ! Τί διαστροφεὺς τῆς ἀληθείας! Τί συκοφάντης καὶ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Θεοῦ! Δι' αὐτὸ ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι ὁ διάβολος εἶναι ψεύστης: *«ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ»*¹. Καὶ διατί, ἀπὸ τί κινούμενος ὁ διάβολος ἔκαμε ὅλα αὐτά, εἶπεν ὅλα τὰ ψεύδη, μετεχειρίσθη ὅλας αὐτὰς τὰς δολιότητας καὶ ἔσπρωξε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν παρακοήν; Ἀπὸ τὸν φθόνον τοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Διότι ἐφθόνησε τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου μέσα εἰς τὸν Παράδεισον καὶ διὰ νὰ τὸν πετάξῃ ἔξω τοῦ Παραδείσου καὶ τὸν καταστρέψῃ ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, δι' αὐτὸν τὸν λόγον μετῆλθε ὅλας τὰς πονηρίας του καὶ ἔφερε τὸ κακὸν εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἀπὸ τὴν κακίαν, ἀπὸ τὸν φθόνον τοῦ. Τὸ λέγει ρητῶς καὶ ἡ θεία Γραφή: *«Φθόνῳ διαθόλου θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν»*. Ψάλλει καὶ ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία διὰ τὸν πεσόντα ἄνθρωπον *«Φθόνῳ δὲ διαθόλου ἀπατηθεὶς τῆς βρώσεως μετέσχε τῶν ἐντολῶν σου παραβάτης γεγονώς»*. Καμμία, λοιπόν, ἐμπιστοσύνη εἰς τὸν διάβολον. Καμμία ὑποχώρησις. Καμμία συνδιαλλαγή καὶ συμφώνησις. Εἶναι ἐχθρός, εἶναι ἐπίβουλος, εἶναι πολέμιος φοθερώτατος καὶ ἀσπονδώτατος ὁ διάβολος καὶ πρέπει ὁ Χριστιανὸς πάντοτε νὰ φεύγῃ μακριὰ ἀπ' αὐτόν.

¹ Ἰωάν. ἡ , 44.

γ) Ὁ σ υ ν ε χ ι ζ ό μ ε ν ο ς ἀ γ ώ ν. Καὶ δὲν ἐσταμάτησεν ἐκεῖ ὁ πονηρός. Αὐτὴ ἦτο ἡ ἀρχή, ἡ ἔναρξις τοῦ ἀγῶνος, ἡ κήρυξις τοῦ ἀενάου τρομεροῦ πολέμου. Ἀπὸ τότε ὁ ἀγὼν τοῦ πολεμήτορος τῶν ψυχῶν μας ἐχθροῦ διαβόλου συνεχίζεται. Συνεχίζεται, γενικῶς δι' ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα, προσωπικῶς εἰς τὸν καθένα μας, συνεχῆς, ἀέναιος, ἀδιάκοπος, ἀκατάπαυστος, μὲ συνεχῶς αὐξανομένην ἔντασιν καὶ ὀξύτητα πόλεμος καὶ ἀγὼν πρὸς ἀπομάκρυνσίν μας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ ἅγιον θέλημα καὶ ὑποδούλωσίν μας εἰς τὸ ἰδικόν του πονηρὸν καὶ ἁμαρτωλόν, ἀντίθετον καὶ ἀντίχριστον καὶ ἔνοχον θέλημα. Ἀκοίμητος ἀπὸ τότε, ἡμέραν καὶ νύκτα, λυσσαλέος καὶ ὀρμητικὸς ὁ πολυμήχανος μᾶς ἐπιτίθεται διὰ νὰ μᾶς παρασύρῃ. Τί κάμνει! Πόσα πανουργεῖται! Τί παγίδας στήνει, διὰ νὰ μᾶς συλλάβῃ ! Ὁ Ἀπόστολος λέγει ὅτι «ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ». Καὶ μᾶς καλεῖ εἰς ἀνύστακτον προσοχὴν καὶ ἐγρήγορσιν, διὰ νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τὸν ἀποκρούωμεν. *«Νήψατε, γρηγορήσατε, ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ»*. Καὶ *«ὦ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει»*.² Καὶ ἐπειδὴ μόνοι μας εἶναι ἀδύνατον νὰ φέρωμεν εἰς νικηφόρον πέρας τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ πονηροῦ διαβόλου, δι' αὐτὸ ὁ Κύριος καὶ εἰς τὴν Κυριακὴν προσευχήν, τὸ «Πάτερ ἡμῶν», τὸ ὁποῖον μᾶς παρέδωκεν ὡς ὑπόδειγμα προσευχῆς, εἰδικὸν αἶτημα ἔβαλε, μὲ ἐπιμονὴν νὰ ἱκετεύωμεν τὸν Θεὸν καὶ νὰ τοῦ λέγωμεν: *«μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ»*. Ψάλλει ὁμως καὶ ἡ Ἐκκλησία δηλοῦσα καὶ εἰς τὰ τροπάρια της τὴν μῆνιν τοῦ ἀρχεκάκου τούτου ἐχθροῦ μας ποὺ δὲν παύει ποτὲ τὸν λυσσώδη ἐναντίον μας ἀγῶνα:

² Ἀ Πέτρ. ἐ 8, 9.

1.-«Τὴν ἐμοὶ καθορῶν ἁμαρτίαν ὁ δολιόφρων σπεύδει καὶ συμπράττει τῇ ἁμαρτίᾳ· χαίρει γὰρ ὄντως τῇ ἐμῇ ἀπώλειᾳ. Ἀλλὰ σύ μοι δίδου διόρθωσιν, Σῶτερ, εἰς ἐκείνου ἀναίρεσιν ὁ Θεός μου».

-Ἐπειδὴ βλέπει ὁ δόλιος ἐχθρὸς τὴν ἁμαρτίαν ποὺ ὑπάρχει μέσα μου, σπεύδει καὶ συμμαχεῖ καὶ συμπράττει μὲ αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴν μου κακίαν, διότι χαίρει πράγματι διὰ τὴν ἰδικήν μου ἀπώλειαν. Ἀλλὰ σύ, Σῶτερ μου, δός μου διόρθωσιν, σὲ παρακαλῶ, καὶ σύντριψε τὸν διάβολον.

2.-«Πυρί με τοῦ σοῦ καθάρισον φόβου, ἀνάπτων μου τῇ ψυχῇ τὴν θείαν σου ἀγάπην, καὶ Σταυρῷ τειχίζειν με τῷ σῶ, ἣν ἐξηπάτησε δόλῳ ὁ παλαιὸς πτερνιστής, ταῖς ἡδοναῖς ἀμαυρώσας τὴν ἐμήν, Χριστέ, διάνοιαν».

-Ὁ παλαιὸς ἀρνητὴς τῆς θείας σου δόξης, ὁ διάβολος μὲ τὰς ἡδονὰς τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς ἔχει καταμαυρίσει τὴν ψυχὴν μου, Κύριε. Ἀλλὰ σύ μὲ τὸ πῦρ τοῦ ἁγίου σου φόβου ἄναψε εἰς τὴν ψυχὴν μου τὴν θείαν σου ἀγάπην, καὶ περιφρούρησέ με μὲ τὴν χάριν τοῦ Σταυροῦ σου, διὰ νὰ εὕρω ἔλεος καὶ σωθῶ.

3.-«Ἐν ἀποκρύφῳ ἐνεδρεύων, καθ' ἡμέραν ὁ παμπόνηρος ἐπιζητεῖ με συλλαθεῖν καὶ κατάβρωμα ποιήσασθαι· αὐτοῦ με τῆς κακίας, ρῦσαι, Σωτήρ, ὁ σώσας τὸν Ἰωάνν ἐκ τοῦ κήτους».

-Κάθε ἡμέραν ὁ παμπόνηρος σατανᾶς κρυφὰ παραμονεύει, διὰ νὰ μὲ συλλάβῃ καὶ νὰ μὲ καταθροχθίσῃ. Ἀπὸ τὴν μοχθηρίαν αὐτοῦ σῶσε με, σὺ ποὺ ἔσωσες τὸν προφήτην Ἰωάνν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους.

Αὐτὸς εἶναι ὁ διάβολος, ὁ ὄφιν ὁ ἀρχαῖος ὁ καλούμενος διάβολος καὶ σατανᾶς, ἐχθρὸς φοθερός, ἀεικίνητος καὶ ἀδυσώπητος.

Ἐχθρὸς καὶ πολέμιος σκληρός. Καὶ ἡμεῖς ἀκοίμητοι καὶ ἀτρόμητοι πάντοτε νὰ τὸν πολεμοῦμεν. Πάντοτε, ἰδιαιτέρως ὅμως τώρα τὴν ἁγίαν

καὶ μεγάλην Σαρακοστήν, ἀφοῦ, ὅπως εἶπαμε, ἡ Μ. Σαρακοστή εἶναι ἰδιαίτερος περίοδος πολέμου κατὰ τοῦ σατανᾶ. Τώρα αὐτὸς μᾶς πολεμεῖ μὲ πῖο μεγάλη λύσσα καὶ πανουργία. Τώρα καὶ ἡμεῖς νὰ τὸν πολεμήσουμε μὲ πῖο μεγάλη πίστι καὶ ἀνδρεία. Καὶ μὴ τὸν φοθούμεθα. Ἡμεῖς θὰ νικήσουμε καὶ ὄχι αὐτός, ὁ πονηρός. Αὐτὸς εἶναι μόνος του, καὶ μὲ τοὺς δαίμονάς του, καὶ μὲ τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους, τὰ θλιθερὰ ὄργανά του. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν εἴμεθα μόνοι. Ἡμεῖς ἔχομεν μαζὶ εἰς τὸν ἀγῶνα μας συμμάχους καὶ βοηθοὺς μας ἀηττήτους Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους. Ἔχομεν τὰς παρατάξεις τῶν Ἀγίων μας ποὺ τὸν κατήσχυναν. Ἔχομεν τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον μας ποὺ τὴν τρέμει ὁ πανάθλιος. Ἔχομεν αὐτὸν τὸν Σωτῆρα μας, τὸν πανίσχυρον Βασιλέα καὶ Κύριόν μας, ὁ ὁποῖος τὸν συνέτριψεν ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν του. Λοιπὸν ἰδική μας ἡ νίκη, ἰδική μας ἡ δόξα καὶ μὴ φοβούμεθα τὸν μισόκαλον ἐχθρόν, τὸν διάβολον.

δ) Ἡ πτωσίς καὶ τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα. Ἐνῷ ἡ Εὐα ἐγνώριζε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἤξευρε καὶ πόσον ἀγαθὸς τοὺς φάνηκε ὁ Θεὸς καὶ ἔπρεπε νὰ μείνῃ πιστὴ εἰς αὐτὸν καὶ ἐνῷ εἶδε νὰ τῆς μιλῇ τὸ φεῖδι, πρᾶγμα παράξενο καὶ ὑποπτο, αὐτὴ ἀντὶ νὰ σπεύσῃ νὰ φύγῃ καὶ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν ὄφιν, ἐνίκηθη ἀπὸ τὴν περιέργειαν καὶ ἄνοιξε ψιλοκουβέντα μαζὶ του, διάλογον φιλικόν. Καὶ ἐνῷ ἄκουσε νὰ τῆς κατηγορῇ τὸν Θεὸν τὸν ἅγιον τὸ φεῖδι, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ καὶ νὰ πῇ, φύγε, παληόφειδο, ἀπ' ἐδῶ, συνέχισε τὸν διάλογόν της, ἕως ὅτου ἔπεσε εἰς τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου. Τῆς ἔδειξε τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν ὁ διάβολος, τῆς εἶπε πόσον ὠραῖος καὶ γλυκὺς καὶ νόστιμος εἶναι, καὶ αὐτὴ ἄρχισε νὰ περιεργάζεται τὸν καρπόν. «Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ

ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆσαι· καὶ λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον». Νὰ τί κάμνει ἡ περιέργεια. Ἀντὶ νὰ πάρῃ τὰ μάτια τῆς ἀπὸ τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν, τὰ ἐστήλωσε ἐπάνω εἰς αὐτόν. Καὶ εἶδε καὶ ἐθαύμασε καὶ εἶπε. Τί ὠραῖος, τί γλυκύς, τί νόστιμος καρπός! Καὶ ἔφαγε. Καὶ ἔδωκε καὶ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς καὶ τὸν κατέστησε συνένοχόν τῆς. Καὶ ἔτσι «ὠραῖος ἦν καὶ καλὸς εἰς βρῶσιν ὁ ἐμὲ θανατώσας καρπός», ὅπως λέγει καὶ ὁ ψαλμωδός. Καὶ ὅλον τὸ πάθημα ἀπὸ τὴν ἔνοχον περιέργειαν. Ἀπὸ τὴν περιέργειαν ποὺ ἄνοιξε συζήτησιν μὲ τὸ φεῖδι καὶ ἀπὸ τὴν περιέργειαν ποὺ ἐστήλωσε τὸ μάτι εἰς τὸν καρπὸν. Τί μέγα κακὸν ἡ περιέργεια αὕτη! Τί κακὸν ἔφερε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα!

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ εὐχὴ τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, ποὺ διαβάζεται τώρα τὴν Μεγάλην Σαρακοστήν, λέγει: «Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας, περιεργείας... μή μοι δός».

ε) Ἡ β α θ ε ῖ α ἔ ν ν ο ι α τ ῆ ς π α ρ α β ά σ ε ω ς. Ποῖον ἔπρεπε νὰ ἀκούσουν οἱ ἄνθρωποι μέσα εἰς τὸν Παράδεισον, τὸν Θεὸν ἢ τὸν διάβολον; Μὰ εἶναι φανερόν, πὼς τὸν Θεὸν ἔπρεπε νὰ ἀκούσουν. Ὁ Θεὸς ἦταν ὁ Θεός των, ὁ Πλάστης καὶ Δημιουργός των, ὁ στοργικὸς τῶν Πατέρων. Ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε πεῖ τὴν ἀλήθεια, ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε δείξει ἀγάπην, στοργήν, φροντίδα. Ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε δώσει τὰ πάντα, ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε φερθῇ μὲ ἀπέραντον καλωσύνην. Λοιπὸν, εἰς τὸν Θεὸν ὅλη τῶν ἡ ἐξάρτησις, ὅλη των ἡ ἀγάπη, ὅλη τῶν ἡ ὑπακοή. Καὶ ὅμως οἱ πρωτόπλαστοι δὲν ἤκουσαν τὸν Θεόν, ἤκουσαν τὸ φεῖδι, τὸ πονηρότατο καὶ δολιιώτατο φεῖδι, ἤκουσαν τὸν ψεύτη καὶ φθονερὸν διάβολον, τὸν

ἐχθρόν των, τὸν καταστροφέα των, αὐτὸν ἄκουσαν οἱ Πρωτόπλαστοι. Εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὴν πρᾶξιν των εἶπαν «Δὲν ἀκοῦμε ἐσένα, γιατί δὲν μᾶς λέγεις τὴν ἀλήθεια σύ. Τὸ φεῖδι, ὁ διάβολος μᾶς λέγει τὴν ἀλήθεια. Ὁ διάβολος θέλει τὸ καλό μας καὶ μὲ αὐτὸν θὰ πᾶμε, τὸν διάβολον θὰ ἀκούσουμε!» Τί προσβολή! Τί ἀπιστία! Τί ἀσέβεια καὶ ἀχαριστία ! Καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων, ἡ ἀνταρσία ποὺ ἔκαμαν εἰς τὸν Θεὸν μὲ τὴν παρακοήν των, ἡ ἀσέβεια ποὺ ἔδειξαν, ἡ μομφὴ καὶ προσβολὴ ποὺ προσῆψαν εἰς τὸν πανάγιον Θεόν. Λέγουν μερικοί: «σπουδαῖο πρᾶγμα ποὺ ἔφαγαν ἓνα καρπό;». Σπουδαῖον βέβαια. Καὶ τί σπουδαῖον; Φρικτὸν καὶ ἀνόσιον καὶ ἀπαίσιον, διότι μὲ τὴν ἀνήκουστον πρᾶξιν των ἐξύβρισαν καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν ποὺ προσκυνοῦν οἱ Ἄγγελοι, τὸν Θεὸν ποὺ ἦτο ὁ Πλάστης καὶ Δημιουργός των καὶ ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἐντολὴν ποὺ τοὺς ἔδωκε ἐζήτησε νὰ τοὺς δοκιμάσῃ καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ ἀξίους τοῦ Παραδείσου καὶ τῆς ἀγάπης του. Ναί, αὕτη εἶναι ἡ ἁμαρτία των καὶ εἶναι τόσον βαρειά, τόσον τρομερή, τόσον φρικτὴ καὶ θεομίσητος, ὥστε μόνον ὁ θάνατος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ δικαία κύρωσις καὶ ποινὴ των. Καὶ τὸν θάνατον ἔλαβαν ὡς μισθὸν τῆς παρακοῆς των. Αὕτη ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων. Αὕτη καὶ κάθε ἁμαρτία, κάθε ἁμαρτία ποὺ διαπράττομεν καὶ ἡμεῖς οἱ μολυσμένοι ἀπόγονοί των. Μικρὰ καὶ ἀσήμαντος μπορεῖ νὰ φαίνεται μία πρᾶξις ἀμαρτωλή, μία ἀδικία, μία κλοπὴ, ἓνα ψέμα, ἓνα κοτσομπολιό, μία ὕβρις, μία βλασφημία, μία αἰσχρὰ καὶ ποταπὴ καὶ ἀνήθικος πρᾶξις. Μικρά, ἀσήμαντος, ἀναξία προσοχῆς. Καὶ ὅμως εἶναι ἁμαρτία. Διὰ τὸν Θεὸν εἶναι ἁμαρτία, πρᾶξις ἀηδῆς, ἀπαισία, μισητὴ καὶ ἀποτρόπαιος καὶ φρικτὴ, ἀξία καταδίκης φρικτῆς. Ἔτσι «τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος»

ἐγιναν πλέον διὰ τὸν καθένα. Καὶ διὰ νὰ ψάλλῃ θρηνῶν τὴν κοινὴν συμφορὰν ὅλων μας ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης εἰς τὸν μέγαν Κανόνα του:

1.«Τὸν Πρωτόπλαστον Ἀδάμ, τῇ παραβάσει παραζηλώσας, ἔγνω ἑμαυτόν, γυμνωθέντα Θεοῦ, καὶ τῆς αἰδίου βασιλείας καὶ τρυφῆς, διὰ τὰς ἁμαρτίας μου».

1.-Ἡ πτώσις τοῦ Ἀδὰμ εἶναι πτώσις καὶ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὅλων μας, εἶναι ἀποξένωσις ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὅλων μας. Αὐτὸς εἶναι ὁ καρπὸς ὁ θλιβερώτατος τῆς ἁμαρτίας.

2.-«Οἶμοι τάλαινα ψυχὴ! τί ὠμοιώθης τῇ πρώτῃ Εὐᾶ; εἶδες γὰρ κακῶς καὶ ἐτρώθης πικρῶς καὶ ἤψω τοῦ ξύλου, καὶ ἐγεύσω προπετῶς, τῆς παρανόμου βρώσεως».

-Ταλαίπωρος ψυχὴ μου, ἀλλοίμονόν σου, κάμνεις καὶ σὺ ὅ,τι ἔκαμε ἡ πρώτη Εὐᾶ. Εἶδες καὶ ἐτραυματίσθης ἀπὸ τὸν πειρασμόν, καὶ ἔπιασες τὸν καρπὸν τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἔφαγες χωρὶς φόβον καὶ ἐντροπὴν αὐτὸ ποὺ ἀπηγόρευεν ὁ Θεός. Αὐτὸ κάμνομεν ὅλοι μας ὅσας φορὰς ἁμαρτάνομεν.

3.-«Ἀντὶ Εὐᾶς αἰσθητῆς, ἡ νοητὴ μοι κατέστη Εὐᾶ, ὁ ἐν τῇ σαρκὶ ἐμπαθὴς λογισμός, δεικνὺς τὰ ἡδέα, καὶ τρυφῶν ἐσαεῖ, καὶ τῶν πικρῶν γευόμενος».

-Ὁ Ἀδὰμ παρεσύρθη ἀπὸ τὴν αἰσθητὴν Εὐᾶν. Σὺ ψυχὴ μου, δὲν ἔχεις ἐκείνην τὴν Εὐᾶν ἐμπρός σου νὰ σὲ τραβήξῃ εἰς τὴν παρανομίαν. Ἀλλ' ἔχεις τὴν νοητὴν Εὐᾶν ποὺ εἶναι ὁ πονηρὸς λογισμός, ποὺ σοῦ παρουσιάζει ὅλα ἡδονικὰ καὶ τερπνὰ, ὅλα τὰ ἁμαρτωλά, ἵνα συλλογίζεσαι πάντοτε τὸ κακὸν καὶ γεύεσαι διαρκῶς τὰ πονηρά.

4. -«Ἐπαξίως τῆς Ἑδέμ, προέξερρίφθη ὡς μὴ φυλάξας μίαν σου Σωτὴρ ἐντολὴν ὁ Ἀδάμ ἐγὼ δὲ τί πάθω, ἀθετῶν διαρκῶς τὰ ζωηρά σου λόγια».

-Άξια ὧν ἔπραξε ἀπήλαυσε ὁ Ἀδάμ. Ἐδιώχτηκε ἀπὸ τὸν Παράδεισον, διότι δὲν ἐφύλαξε μίαν σου ἐντολήν, Κύριε καὶ Θεέ. Μὰ τί θὰ πάθω ἐγὼ ὁ δυστυχής, ὁ ὁποῖος κάθε ἡμέρα παραβαίνω καὶ καταπατῶ τὰ θεῖα σου λόγια, ποὺ εἶναι γεμᾶτα χάριν καὶ ζωήν;

στ) Ἡ φθορά, ἡ ἠθικὴ διαφθορὰ καὶ ἐξαχρείωσις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Τί ἔπαθε μὲ τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος, τί ἔπαθεν ὅλη ἡ ἀνθρωπότης μὲ αὐτὴν τὴν πρώτην παράβασιν καὶ παρακοήν! Ἐφθάρη, διεφθάρη καὶ ἐμολύνθη ὁ ἄνθρωπος, ἐξηχρεώθη καὶ ἡμαύρωσε τὸ «κατ' εἰκόνα» ποὺ ἦτο πλασμένος, Ἐσκοτίσθη ὁ νοῦς του, ὥστε νὰ μὴ μπορῇ νὰ διακρίνῃ εὐκόλα τὸ κακὸν ἀπὸ τὸ καλὸν καὶ νὰ προτιμᾷ τὸ καλόν. Διεφθάρη ἡ καρδιά καὶ τὸ αἶσθημά του, ὥστε τὸ πονηρὸν νὰ ἐπιθυμῇ καὶ νὰ ὀρέγεται. Ἐκλονίσθη, ἔσπασεν ἡ θέλησίς του, ὥστε καὶ ἂν καταλάβῃ πιὸ εἶναι τὸ καλόν, καὶ ἂν τὸ νοήσῃ καὶ τὸ ἐπιθυμήσῃ, καὶ τότε πάλιν νὰ μὴ μπορῇ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ νὰ τὸ πραγματοποιήσῃ. Ἀπὸ τότε ὁ ἄνθρωπος ἐμολύνθη, ἐπονηρεύθη καὶ μολυσμένος, πονηρὸς καὶ ἁμαρτωλὸς καὶ μὲ τὴν σκέψιν του καὶ μὲ τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ μὲ τὴν θέλησίν του φέρεται ἀκατασχέτως εἰς τὸ κακόν: Ἀπὸ τότε ἀσυγκράτητος ἀπέβη. Ἀπὸ τότε ἀκριβῶς ἁμαρτωλός. Καὶ στενάζει ὁ ταλαίπωρος κάτω ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν του, φρίττει, ἀσφυκτιᾷ, ἀγωνιᾷ, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀποτινάξῃ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῆς. Καθεστώς, κράτος, δύναμις πλέον ἢ ἁμαρτία, ἡ ἁμαρτωλὴ σκέψις καὶ ἐπιθυμία, ἐξουσία καταθλιπτικὴ, βίος ἀβίωτος, ἀσήκωτος, μὲ ἀχώριστον σύντροφον τὸ βάρος, τὴν ἐνοχήν, τοὺς ἐλέγχους, τὰς τύψεις, ἀλλὰ καὶ τὸν φόβον, τὸν πόνον, τὴν θλίψιν καὶ τὸν θάνατον. Ὁ παλαιός, ὁ πονηρός, ὁ ἁμαρτωλὸς καὶ κακὸς ἄνθρωπος βασιλεύει καὶ ἐξουσιάζει

καὶ κυριαρχεῖ. Πόσον ζωηρὰ περιγράφει τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα τῆς πτώσεως αὐτῆς ὁ θεῖος ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολὴν του: «*Συνήδομαι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος! τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;*».³ Αὐτὸς ὁ πόλεμος τοῦ κακοῦ μέσα μου, αὐτὴ ἡ αἰχμαλωσία τῆς ἁμαρτίας, ὥστε καὶ νὰ θέλω ἀκόμη, νὰ μὴ μπορῶ ὅμως νὰ προτιμήσω καὶ νὰ κάμω τὸ καλόν, αὐτὴ εἶναι ἡ τραγικωτέρα συνέπεια τῆς παραβάσεως ἐκείνης, ἡ μεγαλυτέρα καὶ φρικωδεστέρα συμφορὰ τῆς ζωῆς μου. Τὸ περιγράφει ζωηρῶς ἐπίσης καὶ εἰς ἓνα ποίημά του ὁ Γάλλος ποιητὴς Ρακίνας:

«Τί πόλεμος φρικτός, Θεέ, στήν ὕπαρξί μου.

Δύο εὐρίσκω μέσα μου ἀνθρώπους ἐναντίους.

Ὁ εἷς μὲ ζῆλον ἔνθεον φλογίζει τὴν ψυχὴν μου.

Ἀνθίσταται ὁ ἕτερος στὰς αἰωνίους σου βουλὰς,

μὲ κάμνει νὰ καταπατῶ τὰς θείας σου ἐντολὰς».

Καὶ τὸ χεῖριστον πάντων ἡ ἐνοχή, ἡ κατάρρα, ἡ καταδίκη, ποὺ ἐπέφερεν εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκείνη ἡ πρώτη παράβασις καὶ παρακοή, ἡ πρώτη ἁμαρτία. Μολυσμός, φθορά, διαφθορά, ἐξαχρείωσις, ὑποδούλωσις καὶ αἰχμαλωσία. Καὶ ἐνοχή, ὀργὴ καὶ καταδίκη καὶ κατάρρα ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ τοῦ δικαιοκρίτου. Τί κακόν! Τί τραγωδία φρικτὴ! Τί συμφορὰ τραγικὴ, ἀξία θρήνων καὶ ὀδυρμῶν ἀσιγήτων! Πόσον τραγικὰ παρουσιάζει τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ καὶ ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία εἰς τὰ

³ Ρωμ. ζ' 22-24.

τροπάρια της έκζητοῦσα μὲ αὐτὰ καὶ τὸ ἔλεος, τὴν ἄφεσιν καὶ σωτηρίαν ἀπὸ τὸν Σταυρωθέντα Σωτῆρα Χριστόν:

1.-«Ὁ νεκρωθεὶς ἐν Σταυρῷ ἠπλωμένος, τὴν νεκρωθεῖσαν ζώωσον ψυχὴν μου τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ τὴν σεπτὴν σου ἐξανάστασιν φθάσαι, ἐν εἰρήνῃ, Χριστέ, ἀξιώσον, πράττοντα τὰ σά, ἐμμελῶς δικαιώματα».

2.-«Ὁ τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας τοῦ σκότους ἐν τῷ Σταυρῷ σου, τούτων ἐξελοῦ μὲ τῆς κακουργίας, τὸν ἐμπεσόντα εἰς βυθὸν ἁμαρτίας, καὶ εἰς βόθρον ἀτόπων πράξεων σοῦ δὲ ἐλέει, σωθῆναι ἐλπίζοντα».

3.-«Ἀπροσεξίας νυσταγμῷ, ἁμαρτίας τὸν βαρὺν ὑπέστην ὕπνον· ἀλλὰ σὺ ὁ ὑπνώσας ἐπὶ Σταυροῦ δι' ἐμέ, Χριστέ μου, ἔγειρον πτωθέντα με, μή με καταλάβῃ ἡ νύξ ἡ τοῦ θανάτου».

4.-«Τὴν λελεπρωμένην ψυχὴν μου ταῖς ἀτόποις ἐνθυμήσεσι, τῷ ραντισμῷ τοῦ αἵματός σου κάθαρον, θεῖε Λόγε, καὶ κοινωνὸν τῆς δόξης σου μὲ ποιήσον, ὁ δι' ἐμέ τὴν ἄδοξον, καθυπομείνας, Χριστέ, σταύρωσιν».

5.-«Ὅλος κατεκάμφθην, τῷ βάρει τῶν ἀτόπων, Χριστέ, πράξεων, καὶ σκυθρωπάζων κράζω σοι, φιλόανθρωπε. Τῆς ψυχῆς μου τοὺς ἀνιάτους μώλωπας θεράπευσον, τῷ σῷ τιμίῳ αἵματι, ἵνα ὕμνῳ σου τὴν θεότητα».

6.-«Φρίττω καὶ πτοοῦμαι, κατανοούμενος ὅσα ἥμαρτον· πῶς σοι ὑπαντήσω; πῶς ὀφθῶ σοι, φοβερé; πῶς δὲ παραστῶ τῷ ἀδεκάστῳ βήματι; Διὸ φεῖσαί μου, οἰκτίρμον, ἐν τῇ ὥρᾳ, ὅταν μέλλῃς κρῖναι πᾶσαν τὴν γῆν».

7.-«Τὸν ἐν ἁμαρτίαις πολλαῖς κατεσπιλωμένον, τετραυματισμένον ὁρῶν καὶ κατακεκριμένον, ἐλεῆμον, τῷ σῷ ἐλέει οἰκτεῖρας, σῶσον ἱκεσίαις τῶν Ἀγίων σου».

Ὅλα αὐτὰ τὰ τροπάρια περιγράφουν τὸ βάθος τῆς φρικτῆς καταδίκης ποὺ ἔπεσεν ὁ ἄνθρωπος λόγω τῆς πρωταρχικῆς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων, ἀλλὰ καὶ τῶν προσωπικῶν ἁμαρτιῶν τοῦ καθενός μας,

διεκτραγωδοῦν τὴν φθορὰν ποὺ ὑπέστη, τὸν πόνον ποὺ δοκιμάζει, τὴν φρίκην τῆς ἐνοχῆς καὶ κατάρας μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ζῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ μόνον μέσον τῆς σωτηρίας τοῦ δυστυχοῦς ἀμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ὁ ἐκούσιος σταυρικός θάνατος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος μας Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὸ βάρος τῶν ἀμετρήτων ἀμαρτιῶν μας.

ζ) Ἑβδομον δίδαγμα ἡ ἀμετανοησία καὶ δικαιολογία τῶν ἀμαρτωλῶν. Ἔπεςαν, ἡμάρτησαν καὶ ἔπεςαν. Τί ἦταν ἐπόμενο νὰ κάμουν; Νὰ σηκωθοῦν, νὰ μετανοήσουν, νὰ σηκωθοῦν νὰ προστρέξουν εἰς τὸν Θεὸν καὶ μὲ πόνον καὶ συντριβὴν νὰ ποῦν τὸ ἥμαρτον. Νὰ μετανοήσουν. Ἀλλὰ δὲν μετανοοῦν. Βλέπουν τὴν γύμνωσίν των, ἀκούουν τοὺς κτύπους τῆς καρδίας των, τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεώς των, καὶ δὲν μετανοοῦν. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνῃ καὶ τοὺς φέρῃ εἰς μετάνοιαν ὁ Θεός, βγαίνει ὁ ἴδιος καὶ περιπατεῖ εἰς τὸν παράδεισον, τοὺς ἀναζητεῖ, φωνάζει «Ἀδὰμ, ποῦ εἶ;». Ὁ Ἀδὰμ λέγει ὅτι εἶναι γυμνός καὶ ντράπηκε γυμνός νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ἐπῆγε καὶ ἐκρύθη. Τὸν ἐρωτᾷ ὁ Θεὸς μήπως ἔφαγε ἀπὸ τὸν καρπὸν, ποὺ τοῦ εἶχε ἀπαγορεύσει νὰ φάγῃ, ὅποτε εὐκολον ἦτο νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ πέσῃ στὰ πόδια τοῦ Θεοῦ νὰ πῇ τὸ «ἥμαρτον», ἀλλ' ὁ Ἀδὰμ δὲν μετανοεῖ! Καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Θεοῦ, μήπως ἔφαγε, δὲν ἀπαντᾷ μὲ ἓνα ἀνδρικὸν καὶ εἰλικρινὲς ναί, ἀλλὰ σὰν δειλὸ καὶ μωρὸ παιδί ἀρχίζει νὰ δικαιολογῆται. Ὅχι ἐγώ, ἀπαντᾷ εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἡ γυναῖκα μου πταίει. Καὶ δὲν λέγει, ἀπλῶς ἡ γυναῖκα μου, ἀλλ' ἡ γυναῖκα ποὺ μοῦ ἔδωκες σύ. Σὰν νὰ θέλῃ νὰ πῇ Σὺ μοῦ τὴν ἔδωκες καὶ σὺ πταίεις δι' αὐτό. Ἄν δὲν μοῦ τὴν ἔδινες, δὲν θὰ ἐπάθαινα αὐτὸ ποὺ ἔπαθα. Τὰ ἴδια καὶ ἡ γυναῖκα, ἡ πρωταγωνίστρια

τοῦ κακοῦ Εὐα. «Ὁ ὄφιν ἠπάτησέ με καὶ ἔφαγον». Ὁ ἄνδρας τὰ ἔρριξε εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ ἡ γυναῖκα εἰς τὸν ὄφιν. Δικαιολογία καὶ μεταβίβασις εὐθύνης. Καμμία ἀναγνώρισις, καμμία ὁμολογία. Ἐνα «ἡμαρτον» θὰ ἔσωζε τὴν κατάστασιν. Ἀλλὰ, πόσον δύσκολον εἶναι αὐτὸ τὸ «ἡμαρτον»! Οἱ ἄνθρωποι εὐκόλα ἀμαρτάνομεν καὶ δύσκολα μετανοοῦμεν. Οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἐφευρετικώτατοι εἰς δικαιολογίας διὰ τὰς παραβάσεις μας. Οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα εὐκόλοι καὶ προθυμότατοι νὰ ἀραδιάζουμε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἀποκαλύπτουμε τὰς πληγὰς καὶ παρεκτροπὰς τῶν, ἀλλὰ σπάνια ἐκθέτομεν μὲ εἰλικρίνειαν τὰς ἰδικὰς μας ἀμαρτίας καὶ παραβάσεις μας. Καὶ εἰς τὴν ἐξομολόγησίν μας ἀκόμη δικαιολογούμεθα. Τί κακόν! Τί διαφθορὰν πού ὑπέστημεν! Δι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν φυλάξῃ ἀπὸ τὰς ὀλεθρίας προφάσεις καὶ δικαιολογίας. *«Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις»*.⁴

η) Ὁγδοὸν δίδαγμα ἡ πρώτη, χαριτόβρυτος καὶ θεία προφητεία διὰ τὴν λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν. Τιμωρεῖ ὁ Θεὸς τοὺς παραβάτας τῆς ἐντολῆς του μὲ τὴν ἔξωσίν των ἐκ τοῦ Παραδείσου καὶ μὲ τοὺς κόπους καὶ μόχθους, μὲ τὰς λύπας καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῆς ἐπιγείου ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἀλλὰ καὶ δίδει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ σωτηρίας. Καὶ λέγει εἰς τὸν ὄφιν, προφητεύων καὶ προδιαγράφων τὴν σωτηρίαν τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου *«ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικός, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς. Αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ*

⁴ Ψαλμ. ρμ' 4.

πτέρναν». Ποῖον εἶναι τὸ σπέρμα τοῦ διαβόλου; Οἱ δαίμονες καὶ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι. Καὶ ποῖον τὸ σπέρμα τῆς γυναικός; Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ποὺ δὲν ἐγεννήθη ἀπὸ σπέρμα ἀνδρὸς παρὰ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ ἐκ τῆς Ἀειπαρθένου Κόρης, καὶ διὰ αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ δὲν λέγεται σπέρμα ἀνδρός, ἀλλὰ σπέρμα γυναικός. Ἐχθρα, λοιπόν, μεταξύ δαιμόνων καὶ Χριστοῦ. Ἐχθρα ποὺ θὰ καταλήξῃ εἰς τὸν Σταυρόν. Καὶ ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν θὰ συναφθῇ ἡ τρομερὰ μάχη τῆς ἔχθρας αὐτῆς καὶ τότε ὁ μὲν Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, τὸ σπέρμα τῆς Γυναικός, τῆς ἁγίας Παρθένου, θὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι τοῦ διαβόλου, συντρίβων τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς πιστοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὁ σατανᾶς θὰ κτυπήσῃ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν πτέρναν, θὰ τοῦ προξενήσῃ δηλαδὴ ἓνα μικρὸν καὶ ἀσήμαντον τραῦμα, ὅπως ἦταν ὁ σταυρικὸς θάνατος, ποὺ γρήγορα θὰ περνοῦσε, ἀφοῦ τὴν τρίτην ἡμέραν θὰ ἀκολουθοῦσε τὸν φρικτὸν σταυρικὸν θάνατον ἡ ἔνδοξος Ἀνάστασις. Καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν Ἀνάστασίν του θὰ ἐχάριζε τὴν λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ πεσόντος ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου καὶ μαζὶ μὲ τὸν πρωτόπλαστον θὰ ἔσωζε ὅλον τὸν κόσμον ὁ θεῖος Λυτρωτής, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Υἱὸς τῆς Παρθένου Κύριος Ἰησοῦς, ὁ Χριστός μας. Καὶ νὰ ψάλλωμεν τώρα ὅλοι ἡμεῖς οἱ λυτρωθέντες μὲ τὴν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ:

1.-«Ὁ Σταυρός σου, Κύριε, ζωὴ καὶ ἀνάστασις ὑπάρχει τῷ λαῷ σου καὶ ἐπὶ αὐτῷ πεποιθότες, σὲ τὸν σταυρωθέντα Θεὸν ἡμῶν ὑμνοῦμεν· ἐλέησον ἡμᾶς».

2.-«Τῷ σῷ Σταυρῷ, Χριστέ Σωτήρ, θανάτου κράτος λέλυται, καὶ διαβόλου ἡ πλάνη κατήργηται. Γένος δὲ ἀνθρώπων πίστει σωζόμενον, ὕμνον Σοι καθ' ἐκάστην προσφέρει».

3.-«Διὰ τοῦ τιμίου Σου Σταυροῦ, Χριστέ, διάβολον ἥσχυνας καὶ διὰ τῆς Ἀναστάσεώς σου τὸ κέντρον τῆς ἁμαρτίας ἡμβλυνας καὶ ἔσωσας ἡμᾶς ἐκ τῶν πυλῶν τοῦ θανάτου. Δοξάζομέν σε, Μονογενές».

4.-«Διὰ ξύλου, Σῶτερ, κατήργησας τὴν τοῦ ξύλου κατάραν, κράτος θανάτου τῇ ταφῇ σου ἐνέκρωσας· ἐφώτισας δὲ τὸ γένος ἡμῶν τῇ ἐγέρσει σου. Διὸ βοῶμέν σοι Ζωοδότα Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, δόξα σοι».

θ) Ἀλλ' ἄς προσέξωμεν καὶ τοῦτο, ἕνατον δίδαγμα, ὅτι τὸ ξύλον ἔφερε τὸν θάνατον, τὸ ξύλον ἐπανάφερε τὴν ζωὴν. Τὸ ξύλον τῆς βρώσεως, τῆς γνώσεως, «τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν», ποὺ ἔφαγον οἱ πρωτόπλαστοι εἰς τὸν Παράδεισον. Τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ ἔπειτα, εἰς τὸ ὅποῖον ἐκαρφώθη τῆς ζωῆς ὁ ἀρχηγὸς καὶ χορηγός. Καὶ ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας:

1.-«Διὰ ξύλου ὁ Ἀδὰμ παραδείσου γέγονεν ἄποικος (ἐξόριστος) διὰ ξύλου δὲ σταυροῦ ὁ ληστής παράδεισον ὤκησε (τὸν κατώκησε). Ὁ μὲν γὰρ γευσάμενος, ἐντολὴν ἠθέτησε τοῦ ποιήσαντος· ὁ δὲ συσταυρούμενος Θεὸν ὡμολόγησε τὸν κρυπτόμενον. Μνήσθητι καὶ ἡμῶν, Σωτήρ, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου».

2.-«Τῷ τῆς βρώσεως ξύλῳ, πάλαι θανέντες βροτοὶ τῷ Σταυρῷ σου, οἰκτίρμον, ἀνεζωώθημεν· οὗ τῇ δυνάμει Ἀγαθέ, ἡμᾶς ἐνίσχυσον, τῆς ἐγκρατείας τὸν καιρὸν ἐν κατανύξει διελθεῖν, ποιοῦντας τὸ θέλημά σου, καὶ κατιδεῖν τὴν ἡμέραν τῆς λαμπροφόρου Ἀναστάσεως».

-Ἐφαγαν τὴν παλαιὰν ἐποχὴν τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀπέθαναν. Ἀλλὰ μὲ τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ σου, πολυεύσπλαγχνε Χριστέ μας, ξαναζωντανέψαμε. Μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ Σου τώρα, Ἀγαθέ, βοήθησέ μας τὸν καιρὸν τῆς νηστείας νὰ τὸν

περάσωμεν μὲ ἐγκράτειαν καὶ κατάνυξιν, ἐκτελοῦντες τὸ θέλημά σου, ἀξιώσέ μας νὰ ἰδοῦμε καὶ τὴν λαμπροφόρον Ἀνάστασίν Σου.

3.-«Ξύλου γευσάμενος Ἀδὰμ μὴ προσηκόντως, τῆς ἀκрасίας τοὺς καρπούς πικρῶς ἐτρύγησεν· ὑψωθεὶς δὲ ἐν ξύλῳ τοῦτον ἐλυτρώσω οἰκτίρμον, τῆς καταδίκης τῆς χαλεπῆς· διό σοι ἀναβοῶμεν· Δίδου ἡμῖν ἐγκρατεύεσθαι, Δέσποτα, ἀπὸ καρποῦ φθοροποιοῦ, καὶ πράττειν σου τὸ θέλημα, ὅπως εὖρωμεν ἔλεος».

-Μιὰ ποὺ ἔφαγε τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν ὁ Ἀδὰμ, ὅπως τοῦ ἄξιζε, ἐτιμωρήθηκε καὶ ἐτρύγησε τοὺς πικροὺς καρπούς τῆς ἀκρατείας του. Ἀλλὰ σύ, Κύριε, τὸν ἐλύτρωσες ἀπὸ τὴν καταδίκην μὲ τὸ νὰ ὑψωθῇς εἰς τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ. Δι' αὐτὸ σὲ παρακαλοῦμεν, δίδε μας τὴν χάριν σου, Κύριε, νὰ ἐγκρατευώμεθα ἀπὸ τὸν φθοροποιὸν καρπὸν τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ ἐφαρμόζωμεν τὸ θέλημά σου διὰ νὰ εὖρωμεν ἔλεος.

4.-«Ξύλου βρώσει τέθνηκέ ποτε ὁ Ἀδὰμ, πάλιν δὲ εὖρατο ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ ζωὴν, δι' ἧς Οἰκτίρμον, ἐπαπολαύει τρυφῆς, ἔνδον τοῦ Παραδείσου».

5.-«Τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς τὸ ἐπιτίμιον ἔλυσας, Σωτήρ, τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ ἐκουσίως προσηλωθεὶς, καὶ εἰς ἄδου κατελθὼν, Δυνατέ, τοῦ θανάτου τὰ δεσμὰ ὡς Θεὸς διέρρηξας. Διὸ προσκυνοῦμεν τὴν ἐκ νεκρῶν σου Ἀνάστασιν, ἐν ἀγαλλιάσει βοῶντες· Παντοδύναμε Κύριε, δόξα σοι».

Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔχουν καὶ τὰ δύο ταῦτα τροπάρια.

Ὅμοια λοιπὸν τὰ μέσα, τὰ ὄργανα τῆς παρακοῆς καὶ τῆς ὑπακοῆς, τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀπωλείας καὶ τῆς σωτηρίας. Ξύλον εἰς τὸν Παράδεισον. Ξύλον εἰς τὸν Γολγοθᾶν. Εἰς τὸν Παράδεισον γεύεται τοῦ ξύλου ὁ πρῶτος Ἀδὰμ καὶ ἀποθνήσκει. «Ἀδὰμ τοῦ Παραδείσου

διώκεται, τρυφῆς μεταλαβὼν ὡς παρήκοος». Εἰς τὸν Γολγοθᾶν ὑψώνεται εἰς τὸ ξύλον ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Κύριος Ἰησοῦς, καὶ καταργεῖ τὸν θάνατον καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπον. Τί θαυμαστὰ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου! Μὲ πόσῃ εὐγνωμοσύνην νὰ τοῦ κράζωμεν· «Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι».

Ἰδιόμελον τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Παρασκευῆς.

Ἦχος πλ. α΄ .

«Δεῦτε πιστοὶ ἐργασώμεθα, ἐν φωτὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν· πᾶσαν ἄδικον συγγραφὴν ἀφ' ἐαυτῶν, τοῦ πλησίον ἀφελώμεθα, μὴ τιθέντες πρόσκομμα τούτῳ εἰς σκάνδαλον· ἀφήσωμεν τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν αὐξήσωμεν τῆς ψυχῆς τὰ χαρίσματα· δώσωμεν ἐνδεέσιν ἄρτον, καὶ προσέλθωμεν Χριστῷ ἐν μετανοίᾳ βοῶντες· Ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς».

-Ἐμπρός, πιστοὶ Χριστιανοί, ἐλᾶτε νὰ ἐργασθῶμεν φανερὰ καὶ πρόθυμα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ ἅς περιπατήσωμεν ὁμορφα καὶ καλὰ, τίμια καὶ ἀγνά, ὅπως περιπατεῖ κανεὶς τὴν ἡμέραν καὶ δὲν φοβεῖται τὸ φῶς. Κάθε ἄδικη συμφωνία καὶ ὑπογραφή, ποὺ τὴν ἐπροκαλέσαμεν ἡμεῖς εἰς βάρος τοῦ ἀδελφοῦ μας, ἅς τὴν ἀνακαλέσωμεν καὶ ἅς μὴ γινώμεθα ἡμεῖς ἀφορμὴ νὰ ἀδικῇται καὶ νὰ σκανδαλίζεται ὁ ἀδελφός μας. Ἄς ἀφήσωμεν τὴν πολλὴν περιποίησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς γαστρὸς μας καὶ ἅς αὐξήσωμεν τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς μας. Ἄς δώσωμεν εἰς τοὺς πεινασμένους ψωμὶ νὰ χορτάσουν καὶ ἅς προσέλθωμεν εἰς τὸν Χριστὸν μὲ μετάνοιαν κράζοντες εἰς αὐτόν. ὦ, Θεέ μας, ἐλέησέ μας τοὺς ἁμαρτωλούς.

Β Μέρος

Ἡ πνευματική διακονία τῶν Ποιμένων

1. Γιά τήν θεία Λατρεία

α . Ἱερές Ἀκολουθίες τοῦ Νυχθημέρου

Ὅφείλετε νά τελεῖτε ἀνελλιπῶς καί ἐπιμελῶς ὅλες τίς Ἱερές Ἀκολουθίες τοῦ Ὁρολογίου Προγράμματος, κατά τήν παραδεδομένη τάξη τῆς Ἐκκλησίας μας. Τό πρωί τελοῦνται ἀλληλοδιαδόχως τό Μεσονυκτικό, ὁ Ὅρθρος. οἱ Ὑῤρες καί ὁ Ἑσπερινός. Τό ἀπόγευμα τελεῖται τό Μέγα Ἀπόδειπνο. Τήν πρώτη Ἑβδομάδα στήν Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Ἀποδείπνου ψάλλεται τμηματικά ὁ Μέγας Κανόνας τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης καί διαβάζονται καί οἱ καθιερωμένες εὐαγγελικές περικοπές. Ὑπενθυμίζουμε τήν ἐντολή μας, ὅτι τίς Ἱερές Ἀκολουθίες, Ὅρθρινές καί Ἑσπερινές, πρέπει νά τελοῦν ἀπαραιτήτως ὅλοι οἱ Ἑφημέριοι, ἐκτός ἐκείνων οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται σέ διατεταγμένη ὑπηρεσία.

β . Προηγιασμένες

Κάθε ἑβδομάδα θά τελοῦνται στίς Ἑνορίες, οἱ προβλεπόμενες ἀπό τό «Τυπικόν» Προηγιασμένες· κάθε Τετάρτη ἑσπερινή, κάθε Παρασκευή πρωϊνή. Ἐπειδή οἱ Ἑνορίες ἔχουν πολλά σχολεῖα πού ζητοῦν νά ἐκκλησιαστοῦν, διευκρινίζουμε, ὅτι ἀπό τό «Τυπικόν» ἐπιτρέπεται νά τελοῦνται Προηγιασμένες καί τίς ἄλλες ἡμέρες τῆς ἑβδομάδας, τηρουμένων κατά τά λοιπά τῶν γνωστῶν προϋποθέσεων.

γ . Χαιρετισμοί πρὸς τήν Θεοτόκο

Τό έσπέρας τής Παρασκευής τών πέντε πρώτων έβδομάδων τής Μεγάλης Τεσσαρακοστής τελεΐται ή Άκολουθία τοῦ Μικροῦ Άποδείπνου μετά τών Χαιρετισμῶν τής Θεοτόκου, ὅπως προβλέπεται από τό «Τυπικόν» τής Ἐκκλησίας μας.

Ὅμοίως μπορεΐτε νά τελεΐτε διπλές Ἀκολουθίες τών Χαιρετισμῶν πρός έξυπηρέτηση τών ήλικιωμένων, τών έργαζομένων καί τών σχολείων.

δ . Ὁ Μέγας Κανόνας

Κατά τό διανυόμενο έτος ὁ Μέγας Κανόνας θά ψαλλεΐ κανονικά τήν Τετάρτη τής Ἑ Έβδομάδας (βλ. Δίπτυχα τής Ἐκκλησίας τής Ελλάδος έτους 2026).

έ . Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου

Ἐπισημαΐνουμε, ὅτι από τό «Τυπικόν» προβλέπεται τίς πέντε Κυριακές τών Νηστειῶν νά τελεΐται ή θεία Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ἡ Λειτουργία αὐτή έκφράζει μέ ἄριστο τρόπο τήν θεολογία τής Ἐκκλησίας μας καί τό βίωμα τής πιστεύουσας κοινότητας, πού προσφέρει τήν ἀναίμακτη θυσία «ὑπέρ τής τοῦ κόσμου ζωής καί σωτηρίας». Τά νοήματά της ὑψηλά. Ἡ φράση της τέλεια. Τό ὕφος της κατανυκτικό καί θεοπρεπές. Εΐναι διδακτική καί ὁδηγοῦσα τίς ψυχές στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ Πατέρα. Γι αὐτό πρέπει νά τήν τελεΐτε μέ κατάνυξη, ιεροπρέπεια καί έπιμέλεια. Οἱ νεώτεροι έξασκηθῆτε ἀναγιγνώσκοντες τίς εὐχές της κατ ίδίαν πρίν τήν τελέσετε.

Ὅμοίως καί τά ψαλτά μέρη της εΐναι μοναδικά. Οἱ ιεροψάλτες πρέπει νά ψάλλουν τά καθιερωμένα μέλη κατά τήν μουσική παράδοση.

στ' . Θεία Λειτουργία κατά τὰ Σάββατα

Δέν θά παραλείψετε κάθε Σάββατο νά τελεῖτε τήν θεία Λειτουργία κατά τό πρόγραμμα.

ζ' . Οἱ Κατανυκτικοί Ἑσπερινοί

Τό ἑσπέρας τῶν Κυριακῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς θά τελοῦνται στίς Ἑνορίες, οἱ προβλεπόμενοι ἀπό τό «Τυπικόν» Κατανυκτικοί Ἑσπερινοί.

Στόν Μητροπολικό Ἱερό Ναό τοῦ ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς θά τελεσθοῦν κατά τήν ἐκκλησιαστική τάξη οἱ ἕξ (6) Κατανυκτικοί Ἑσπερινοί, τίς Κυριακές τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς μέ χοροστασία μας. Μετά τόν Κατανυκτικό Ἑσπερινό θά ἀκολουθεῖ ἡ καθιερωμένη ἑσπερινή ὁμιλία μας. Τά θέματα πού θά ἀναπτύξουμε θά εἶναι ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καί συγκεκριμένως οἱ ἑπτὰ Ἐπιστολές πρὸς τίς Ἐκκλησίες τῆς Ἀσίας.

Τά ιδιόμελα τροπάρια τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν προβάλλουν διάφορα βιώματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς πού οἱ πιστοί προτρέπονται νά ἀποκτήσουν νά ἀγωνισθοῦν πνευματικά.

Τό κείμενο τῶν ιδιομέλων σχολιάζουμε στήν εἰδική ἔκδοσή μας «Αἱ ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν» (Ψαλμοῦ ρμθ' , {149}, 6) Σχόλια στά Ἰδιόμελα Τροπάρια τῶν Κατανυκτικῶν Ἑσπερινῶν τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, Καισαριανή 2018.

Τήν Κυριακή τῆς Τυρινῆς τό ιδιόμελο ἀναφέρεται στήν μετάνοια.

Τήν Πρώτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν στήν ἐλεημοσύνη.

Τήν Δευτέρα Κυριακή τῶν Νηστειῶν στήν ὀλέθρια διακοπή τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεὸ Πατέρα.

Τήν Τρίτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν στήν ταπείνωση.

Τήν Τετάρτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν στήν δύναμη τῆς νηστείας
πού ἐπισπᾷ τήν φιλανθρωπία του Θεοῦ.

Τήν Πέμπτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν στίς ἀρετές τῆς καρτερίας
στούς πειρασμούς καί στήν μακροθυμία.

Στούς Κατανυκτικούς Ἑσπερινοὺς θά εἴσθε ὅλοι παρόντες. Θά λαμβάνουν μέρος οἱ καθοριζόμενοι Πρεσβύτεροι γιά κάθε Κατανυκτικό Ἑσπερινό καί ὁ Διάκονος. Ἐπίσης τούς Χορούς τῶν ἱεροψαλτῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ θά πλαισιώνουν οἱ ἱεροψάλτες τῶν Ἑνοριῶν μας, πού ὀφείλουν νά προσέρχονται ὁ αὐτούς. Γι' αὐτό πρέπει νά τούς ἐνημερώσετε ἐγκαίρως γι' αὐτή τήν ὑποχρέωσή τους.

Τέλος ὑπενθυμίζουμε, ὅτι ὀφείλετε κάθε Κυριακή στήν Ἀπόλυση τῆς θείας Λειτουργίας, νά ἀνακοινώνετε, ὅτι κάθε Κυριακή τελεῖται στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό τοῦ ἀγίου Νικολάου Καισαριανῆς καί ὥρα 6 μ.μ. ἡ Ἀκολουθία τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ μέ χοροστασία μας καί ὁμιλία μας ἐπὶ θεμάτων πνευματικῆς οἰκοδομῆς, ὅπως ἀνακοινώνονται κάθε φορά.

Ἐξυπακούεται, ὅτι ἡ Ἀκολουθία τοῦ Κατανυκτικοῦ Ἑσπερινοῦ θά τελεῖται καί στίς Ἑνορίες κατά τό πρόγραμμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν καί δέν θά παραλείπεται μέ τό πρόσχημα, ὅτι τελεῖται στόν Μητροπολιτικό Ἱερό Ναό ἐπίσημα μέ τήν χοροστασία μας.

Κατά τόν πρῶτο Κατανυκτικό Ἑσπερινό τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς, ὁ ὁποῖος λέγεται «Ἑσπερινός τῆς συγγνώμης», ὁ Ἐφημέριος παρέχει στούς Ἀδελφούς καί Συλλειτουργοὺς του καί ἐν συνεχείᾳ καί τούς πιστοὺς τήν ἄφεση γιά ὅσα τόν ἐστενοχώρησαν ἢ τόν ἀδίκησαν καί καλεῖ τούς πιστοὺς τό αὐτό νά πράξουν γι' αὐτόν καί μεταξύ τους.

* * * * *

2. Για τήν οίκοδομή τοῦ λόγου

Ἦδη λέχθηκαν προηγουμένως ὅσα ἀναφέρονται ὅ ἀυτὴ τήν περίοδο πού συντελοῦν στήν καλλιέργεια καί κατάρτιση τῶν πιστῶν.

Τονίζουμε μόνο τοῦτο, ὅτι στά κηρύγματά σας, στίς ἐσπερινές ὁμιλίες καί στό ὑπόλοιπο πρόγραμμα πνευματικῆς οἰκοδομῆς τῶν πιστῶν, νά ἀναπτύσσετε θέματα πνευματικῆς ζωῆς συμβάλλοντα στήν περαιτέρω καλλιέργεια τῶν πιστῶν καί στόν πνευματικό καταρτισμό τους. Ἡ διδαχὴ τῶν Ποιμένων ὀφείλει νά ἔχει ὡς τελικό σκοπό αὐτό, πού καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔθετε, πού πονοῦσε καί ἀγωνιοῦσε γιά τά πνευματικά του παιδιά «ἄχρῖς οὔ μορφωθῇ Χριστός»⁵ ὅ αὐτά.

Γιά τό σκοπό αὐτό ἐκδώσαμε τό βιβλίο μας μέ τίτλο «ΣΥΝΑΞΑΡΙΑ ὅλων τῶν Κυριακῶν καί τῶν ἐπισήμων ἡμερῶν τοῦ Τριωδίου καί Πεντηκοσταρίου, συντεθέντα μὲν εἰς τήν ἐλληνικὴν ὑπὸ Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου μεταφρασθέντα δέ εἰς τήν ἀπλὴν ἡμῶν διάλεκτον ὑπὸ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ἐλαχίστου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου ἀξιῶσει καί προτροπῇ τοῦ πανιερωτάτου καί Σεβασμιωτάτου Ἀγίου Κορίνθου Κυρίου Μακαρίου τοῦ Νοταρᾶ». Στόν ἐν λόγῳ τόμο συμπεριελήφθηκαν ὅλα τά Συναξάρια τῶν λεγομένων κινητῶν ἐορτῶν τῆς Ἐκκλησίας μας πού ἔχουν κέντρο καί κεφαλὴ τήν ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, ὅπως δημοσιεύονται στά λειτουργικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς συνάγεται ἀπὸ τόν χρόνο τοῦ συντάξαντος αὐτά Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου (ιδ' αἰώνας), ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς ἐξέφρασε τήν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση πού προϋπῆρχε καί ἐντάχθηκαν στήν κοινὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας καί ἐπὶ ἕξι καί πλέον αἰῶνες ἔκτοτε ἀποτελοῦν τήν ὑπεύθυνη καί σταθερὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας

⁵ Πρὸς Γαλάτας δ' , 19.

πρός τούς πιστούς για τό νόημα καί τό σκοπό τῆς πνευματικῆς πορείας στό χρόνο αὐτή τήν ἐκκλησιαστική περίοδο. Στά νεώτερα χρόνια ἔνεκα πολλῶν λόγων πού δέν εἶναι τοῦ παρόντος νά ἀναφερθοῦν τά σημαντικά αὐτά κείμενα σπανίως ἀναγιγνώσκονται στίς λατρευτικές συνάξεις τῶν πιστῶν στίς Ἑνορίες μέ συνέπεια νά τά ἀγνοοῦν οἱ πιστοί.

Ἐπειδὴ δέ εἶναι ἐγκατεσπαρμένα στά λειτουργικά βιβλία τά συγκεντρώσαμε στό τόμο για τήν κοινή ωφέλεια τῶν πιστῶν, ἀλλά καί ὡς βοήθημα για τούς Κληρικούς μας στήν ἐκκλησιαστική διακονία τους.

* * * * *

3. Για τήν ιερά ἐξομολόγηση

Ὁ Κύριος μέ κατηγορηματικό τρόπο δήλωσε στόν ἀπόστολο Πέτρο κατά τόν Μυστικό Δεῖπνο «*Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ*»⁶ κάμπτοντας τίς ἀντιρρήσεις, πού προέβαλε στήν ἐνέργεια τοῦ Κυρίου μας. Αὐτός ὅμως εἶναι νόμος, πού ἰσχύει για ὅλους τούς πιστούς, ἐφ' ὅσον ἡ κάθαρση ἀπό τίς ἁμαρτίες εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεση για τήν ἔνωση τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Ὁ Κύριος ἐτόνισε αὐτή τήν προϋπόθεση πού ἔπρεπε νά διαθέτουν οἱ Μαθητές Του για νά συμμετάσχουν στήν πρώτη Θεία Εὐχαριστία:

*«Ἦδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν»*⁷.

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας μέ σαφή τρόπο διατυπώνει τήν κατηγορηματική δήλωση τοῦ Θεοῦ προς τούς Ἰουδαίους, ἀλλά καί προς ὅλους τούς ἀνθρώπους.

⁶ Ἰωάννου ιγ , 8.

⁷ Ἰωάννου ιε , 3

«Ἀλλά τὰ ἀμαρτήματά σας δημιουργοῦν χωρισμό καί διάσταση μεταξύ σας καί τοῦ Θεοῦ, καί γιά τίς ἀμαρτίες σας ὁ Θεός ἀπέστρεψε τό πρόσωπό Του ἀπό σᾶς γιά νά μή σᾶς ἐλεήσει»⁸.

Αὐτή ἡ δήλωση δέν ἄλλαξε. Ἐκεῖνο πού ἄλλαξε εἶναι, ὅτι ἐνῶ στήν Παλαιά Διαθήκη αὐτή ἡ διάσταση μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπων φαινόταν μόνιμος, στήν Καινή Διαθήκη ἐξαλείφθηκε μέ τήν σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού συμφιλίωσε τούς ἀνθρώπους μέ τόν Θεό καί ἀποκατάστησε τήν ἐπικοινωνία τους⁹.

Γι' αὐτό τό αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχει τήν δύναμη νά καθαρίσει τίς ψυχές τῶν ἀμαρτωλῶν ἀπό τόν ρῦπο τῆς ἀμαρτίας κατά τήν ἀποστολική διαβεβαίωση:

«Πόσο μᾶλλον τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ! Αὐτός, ἔχοντας τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ προσέφερε τόν ἑαυτό Του ἄψογο θυσία στόν Θεό, κι ἔτσι θά καθαρίσει τήν συνείδησή σας ἀπό τά ἔργα πού ὀδηγοῦν στόν θάνατο, γιά νά μπορεῖτε νά λατρεύετε τόν ἀληθινό Θεό»¹⁰.

Ἡ ἀπόπλυση τῶν ψυχῶν ἀπό τὰ ἀμαρτήματά τους ἐνεργεῖται ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα μέ τά ἅγια Μυστήρια (Βαπτίσματος - Θείας Εὐχαριστίας - Ἱερᾶ Ἐξομολογήσεως). Μέ τήν Ἱερά Ἐξομολόγηση οἱ πιστοί καθαρίζονται ἀπό τίς ἀμαρτίες, πού διέπραξαν μετά τό Βάπτισμά τους.

Γι' αὐτό τήν περίοδο αὐτή οἱ πιστοί ζητοῦν νά ἐξομολογηθοῦν. Ἀκόμη προσέρχονται στό ἱερό Μυστήριο καί ἄλλοι ἀδελφοί μας γιά

⁸ *«Ἀλλά τὰ ἀμαρτήματα ὑμῶν διῴστῳσιν ἀναμέσον ὑμῶν καί ἀναμέσον τοῦ Θεοῦ, καί διὰ τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ' ὑμῶν τοῦ μή ἐλεῆσαι»* (Ἡσαΐου νθ' , 2)

⁹ Πρὸς Ἐφεσίους β' , 14-22.

¹⁰ *«Πόσω μᾶλλον τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἁμῶν τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τήν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; »* (Πρὸς Ἑβραίους θ' , 14)

πρώτη φορά. Οἱ Πνευματικοί - Ἐξομολόγοι ὀφείλετε νά εἴσθε συνεπεῖς στό καθήκον σας αὐτό καί νά τό ἀσκεῖτε συμφώνως μέ τίς προϋποθέσεις τῆς Ἐξομολογητικῆς καί τίς ὁδηγίες πού ἔχουμε δώσει κατά τίς συνάξεις μας.

Ὁ Ἱεροκήρυκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος Νικολάου θά ἐπισκεφθεῖ τίς Ἑνορίες γιά νά ἐξομολογήσει σέ χρόνο πού θά σᾶς ἀνακοινώσει. Σεῖς ὀφείλετε νά ἀνακοινώσετε στούς ἐνοριῖτες σας, ὥστε ὅσοι θέλουν νά ἐξομολογηθοῦν νά γνωρίζουν τήν ἡμέρα καί τήν ὥρα πού ὁ Πνευματικός-Ἐξομολόγος θά εὐρίσκεται στήν Ἑνορία γιά νά προσέλθουν. Ἰδιαίτερη μέριμνα πρέπει νά ἐπιδείξετε γιά τήν ἐξομολόγηση τῶν νέων τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. Τήν διακονία αὕτη ἀναθέσαμε στόν Ἱεροκήρυκα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας, Ἀρχιμανδρίτη κ. Μακάριο Παναγόπουλο.

* * * * *

4. Γιά τόν χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καί τό κλίμα τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν

Ὁ Ἱερός Ναός καί τό γενικώτερο κλίμα στίς Ἱερές Ἀκολουθίες τῶν ἡμερῶν πρέπει νά εἶναι κατάλληλο μέ τόν χαρακτήρα τῆς περιόδου καί ἀνάλογο μέ τό ἥθος τῆς Ἐκκλησίας μας.

* * * * *

5. Γιά τήν τάξη, τά ἀναγνώσματα καί τούς ὕμνους τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν.

Οἱ Ἱερές Ἀκολουθίες πρέπει νά τελοῦνται μέ κατάνυξη, μέ ἱεροπρέπεια, μέ σεμνότητα γιά νά ἐμπνέουν τούς πιστούς. Τά ψαλτά μέλη νά ἀποδίδονται, κατά τήν ἔννοιά τους, μέ ὕφος καί ἥθος, πού θά συντελεῖ στήν διαμόρφωση τοῦ πρέποντος φρονήματος τῶν πιστῶν. Τά

πολλά ἀναγνώσματα νά φροντίσετε νά διαβάζονται κατ' ἔννοιαν μέ καθαρότητα φωνῆς καί σωστή ἄρθρωση.

«Ὡστε ἡμεῖς ἀπό τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ δέ καί ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλά νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. Ὡστε εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὥς ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὥς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ· τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ»¹¹.

Δηλαδή : «Ἔτσι κι ἐμεῖς δέν κρίνουμε κανέναν μέ ἀνθρώπινα κριτήρια. Κι ἂν κάποτε βλέπαμε τό Χριστό ἀπό τὴν ἀνθρώπινη πλευρά μόνο, τώρα πιά δέν τόν βλέπουμε ἔτσι. Ἔτσι, ὅποιος ἀνήκει στό Χριστό εἶναι μία καινούργια δημιουργία. Τά παλιά πέρασαν· ὅλα ἔγιναν καινούργια. Κι ὅλα αὐτά προέρχονται ἀπό τό Θεό, πού μᾶς συμφιλίωσε μαζί του διὰ τοῦ Χριστοῦ, καί ἀνέθεσε σ' ἐμᾶς νά ὑπηρετήσουμε στό ἔργο τῆς συμφιλίωσης. Δηλαδή, ὁ Θεός ἦταν αὐτός πού στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ συμφιλίωσε τόν κόσμο μαζί του, χωρίς νά καταλογίσει στοὺς ἀνθρώπους τὰ παραπτώματά τους, κι ἐπίσης ἀνέθεσε σ' ἐμᾶς νά ἀναγγείλουμε τό γεγονός τῆς συμφιλίωσης. Ἐμεῖς ἐνεργοῦμε σάν πρεσβευτές τοῦ Χριστοῦ. Μέσα ἀπ' τὰ δική μας λόγια εἶναι σάν νά σᾶς παρακαλεῖ ὁ Θεός. Στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, σᾶς παρακαλοῦμε, συμφιλιωθεῖτε μέ τό Θεό! Αὐτόν πού δέ γνώρισε ἁμαρτία, τόν φόρτωσε ὁ

¹¹ Πρὸς Κορινθίους Β΄ , ἐ , 16-21.

Θεός μέ ὅλα τήν ἁμαρτία γιά χάρη μας, γιά νά μπορέσουμε ἐμεῖς μέσω ἐκείνου νά βροῦμε τή σωτηρία κοντά στό Θεό»

* * * * *

Ἄγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Ἐφ' ὅσον ἡ πορεία αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, ὁ ἀγώνας καί ἡ προσπάθεια ὀδηγοῦν στήν αἰώνια κατάπαυση, ὅπου θά ἀναπαυθεῖ ὁ πιστός ἀγωνιστής ἢ ἀθλητής ἀπό τά ἔργα του, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Θεός ἀναπαύθηκε ἀπό τά δικά Του, ἄς προσπαθήσουμε λοιπόν νά εἰσέλθουμε στόν τόπο τῆς ἀναπαύσεως πού εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ γιά νά μή ἀποκλεισθοῦμε ὑποπίπτοντας στό παράπτωμα τῆς ἀπιστίας¹².

«Σπουδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τήν κατάπαυση»

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Ἰωάννης Καραμανλῆς Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ

¹² Πρὸς Ἑβραίους δ' , 9-11.